

УДК 799.31

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-4-329-333

**Анатолій
НАТОЧІЙ** ©
викладач

**Поліна
СМАЛЬ** ©
курсант

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Розглянуто підходи до навчання влучної стрільби у збройних силах провідних країн світу та Збройних Силах України. Навчання влучної стрільби має велику актуальність у Збройних Силах України з огляду на ведення бойових дій на сході України та перехід Збройних Сил України до підготовки з використанням стандартів НАТО. Проведено порівняння системи базової вогневої підготовки Збройних Сил України та США. Проаналізовано інновації, що апробовані та широко застосовуються у системі базової вогневої підготовки військовослужбовців збройних сил Німеччини, США, Великої Британії, Швейцарії та Бельгії. Наведено етапи роботи інструктора з вогневої підготовки, показано ефективність впливу індивідуального підходу і тренажної підготовки на навчання влучної стрільби. Розглянуто заходи та засоби психологічного впливу, що застосовуються інструкторами з вогневої підготовки збройних сил США для формування психологічної стійкості та психологічної готовності стрільця до виконання стрільби.

Ключові слова: Збройні Сили України, професійне навчання, службова підготовка, вогнева підготовка, тренажерна підготовка, заходи і засоби психологічного впливу, психологічна стійкість поліцейських.

Постановка проблеми. Однією з умов подальшої демократизації суспільства і створення правової держави є реформування діяльності правоохоронних органів, які від імені держави реалізують відповідні функції, а також підвищення престижу роботи та рівня професійної компетентності та майстерності кадрів, призначених запобігати, розкривати і розслідувати злочини, забезпечувати законність, стояти на варті громадського порядку.

Безсумнівна також важливість науково обґрунтованого підходу до професійної підготовки спеціалістів правоохоронних органів, важливою складовою якої є вогнева підготовка.

В Національній поліції України вогнева підготовка є важливою складовою професійної підготовки поліцейського. Підтримання задовільного розуміння аспектів вогневої підготовки з метою збереження працездатності в умовах довготривалих нервових і фізичних навантажень, набуття та володіння низкою прикладних рухових навиків і вмінь спеціальної фізичної підготовки – все це складає службовий обов'язок кожного працівника поліції.

Аналіз публікації, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На підставі отриманого досвіду та аналізу помилок, які були допущені на практиці поліцейськими під час застосування вогнепальної зброї, можна сформувати відповідні тренувальні вправи для їх виконання розрізи вивчення останніми вогневої підготовки. Зазначені вправи мають максимально відображати специфіку діяльності поліцейських різних

© А. Наточій, 2021
natociy@gmail.com

© П. Смаль, 2021
polinalepa@gmail.com

підрозділів на практиці та спрямовані на вироблення навичок щодо професійного застосування вогнепальної зброї майбутніми поліцейськими [6].

Зі свого боку, такий позитивний досвід дасть можливість інструктору (викладачу) моделювати певну ситуацію у навчальну вправу зі стрільби, враховуючи особливості застосування вогнепальної зброї поліцейськими на практиці, та помилки, яких вони припустилися під час такого застосування. Мета виконання таких тренувальних вправ – надалі уникнути допущення майбутніми поліцейськими зазначених вище помилок та набуття ними практичних навичок щодо професійного застосування вогнепальної зброї [8].

Мета статті – розкрити значення вогневої підготовки як складової професійної компетентності працівників органів внутрішніх справ.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови функціонування Національної поліції України обумовлюють необхідність удосконалення навичок вмілого поведження з вогнепальною зброєю, знань правових підстав її застосування і використання в процесі виконання службово-оперативних завдань. Саме такі знання і навички можна здобути під час вивчення дисципліни «Вогнева підготовка». «Вогнева підготовка» є однією з основних дисциплін службової підготовки працівника поліції.

Вогнева підготовка визначається як сукупність заходів, спрямованих на вивчення законності основ стрільби з вогнепальної зброї в рамках її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного керування швидкості та стрільби по нерухомих та рухомих цілях з різних позицій в обмежений часу, у русі [3]. Вогнева підготовка курсантів складається з вивчення нормативно-правової бази та підстав її застосування та використання, знання заходів безпеки при поведженні зі зброєю, знання матеріальної частини зброї, а також практичного відпрацювання навичок поведження зі зброєю, вправ зі стрільби [2].

Порядок організації вогневої підготовки в органах внутрішніх справ України здійснюється відповідно до вимог наказу МВС України № 50 від 26 січня 2016 року «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [2]. Відповідно до цього наказу передбачені: вивчення матеріальної частини табельної зброї; вивчення заходів безпеки при поведженні з табельною вогнепальною зброєю; вивчення основ, прийомів і правил стрільби; вивчення правових основ застосування та використання вогнепальної зброї (ст. 43,46 Закону України «Про Національну поліцію», ст. 219, 221 статуту ППСМ) у реальних умовах оперативно-службової діяльності; розвиток та вдосконалення навичок підготовки до стрільби і ведення вогню по рухомих та нерухомих цілях із різних положень, з обмеженням або без обмеження часу на стрільбу. Навчання використанню зброї відбувається тепер в умовах, близьких до реальних, часто наближених до екстремальних. Статистично встановлено, що збройне протистояння злочинців та співробітників правоохоронних органів із використанням стрілецької зброї відбувається в більшості випадків на відстанях до 10 метрів. Застосовувати зброю в 80 % випадків доводиться в умовах обмеженої видимості, іноді в темряві, що виключає класичну прицілну стрільбу. Стріляти треба вміти і в індивідуальних засобах захисту (бронежилетах), користуватися придатними захисними спорудами, змінювати певну тактику дій, використовувати прийоми ухилення від ураження. Треба вміти використовувати зброю під час переслідування, на вулицях, у приміщеннях, у місцях великого скупчення людей, з транспортного засобу та інше. Тому в системі формування вогневої майстерності як складової професійної компетентності стали простежуватися тенденції навчання стрільбі: з вихідного положення, коли пістолет знаходиться в кобурі; з близьких відстаней, від стегна, лежачи, утримуючи зброю однією або двома руками; методом швидкісної стрільби, з перенесенням вогню по фронті; в умовах слабого освітлення, з використанням приладів нічного бачення, світлових насадок, патронів із трасуючими кулями та інше. Успішне відпрацювання стрілецьких вправ забезпечується наявністю такої навчально-матеріальної бази, що давала б змогу моделювати різноманітну обстановку та проводити комплексні заняття з використанням різноманітних технічних засобів.

Класичною основою вогневої майстерності здавна вважалися вміння тримати зброю наготові до стрільби, здійснювати прицілювання, правильно тримати палець на спусковому гачку і здійснювати спуск курка з бойового зводу, затримувати в момент спуску дихання [3].

Під час викладання вогневої підготовки курсантам, які вже здобули початкові

навички з вогневої підготовки, доречним є впровадження вправ зі стрільби, що максимально відображають специфіку діяльності поліцейських різних підрозділів на практиці.

Наприклад, для підготовки майбутніх дільничних офіцерів поліції мають бути вправи, які відображають специфіку професійної діяльності дільничного офіцера поліції та ситуації, в яких він має право застосувати вогнепальну зброю. Відповідні вправи мають бути розроблені і для майбутніх фахівців підрозділів кримінальної поліції, і для слідчих.

Важливим моментом при цьому також буде врахування помилок, яких припускалися поліцейські (дільничні, оперуповноважені кримінальної поліції, слідчі, патрульні) під час застосування вогнепальної зброї.

Вогнева підготовка як складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції, на нашу думку, повинна розвивати:

- навички блискавичної підготовки до стрільби; вміння влучно вражати цілі;
- впевненість у собі, вміння стримувати емоційну напруженість, страх перед оточуючими громадянами (врівноваженість, витримку);
- зовнішній спокій без ознак напруги, хвилювання чи нетерпіння; вольові якості (цілеспрямованість, рішучість, самовладання);
- швидкість (адекватність) реакції на поведінку оточуючих та окремих правопорушників;
- вміння приймати правильні рішення в напружених ситуаціях і правомірно застосовувати вогнепальну зброю [9].

Базова підготовка передбачає розширення знань і закріплення таких стійких навичок поведіння зі зброєю, які перебували б на рівні рефлексів. Природно, базова підготовка передбачає не тільки роботу з досвідченими викладачами та інструкторами, а й великий об'єм самостійної підготовки, в ході якої курсант повинен вивчити себе (анатомічні, психічні, фізіологічні особливості свого організму) і виробити свою техніку і тактику. Професійна готовність до використання вогнепальної зброї передбачає підготовку – інтелектуальну, технічну, фізичну, спеціальну психологічну підготовку [5].

Індивідуальна підготовка поліцейського включає вивчення матеріальної частини зброї, порядку і правил її застосування, заходів безпеки при поводженні з нею, виконання нормативів з вогневої підготовки та виконання вправ зі стрільби.

Технічна підготовка передбачає вивчення та вдосконалення техніки виконання пострілу як окремо, так і при виконанні стрілецьких вправ в цілому. Фізична підготовка включає методичні рекомендації, деякі вправи, які дозволяють підвищити загальну фізичну підготовленість що дозволяє значно покращити результативність стрільби [10].

Заняття з основ стрільби проводяться методом усної розповіді, яка супроводжується поясненням і показом на макетах, схемах і плакатах. Кожне пояснення підкріплюється прикладами з практики стрільб. Вивчення правил стрільби завжди проводиться перед проведенням практичних занять з використанням зброї відповідно до вимог курсу стрільб. Правила стрільби викладаються у відповідності зі способами ведення вогню, обґрунтовуються і закріплюються на практичних заняттях [7].

Таким чином, вогнева підготовка є основною навчальною дисципліною у навчальних закладах, яка здійснює спеціальну підготовку поліцейських.

Професійна готовність до застосування та використання вогнепальної зброї передбачає підготовку працівників Національної поліції – є: фізична і тактична готовність. Необхідність її формування пояснюється двома основними вимогами:

- по-перше, специфіка несення служби здебільшого патрулювання в автомобілі, що свідчить про статичність положення тривалий час, що негативно впливає на рівень здоров'я працівників та особистий фізичний стан;
- по-друге, високої фізичної підготовленості вимагають дії, пов'язані з переслідуванням та затриманням правопорушників.

Високий рівень фізичної підготовленості сприяє швидкій адаптації працівників до складних умов службової діяльності і надають перевагу під час силового протистояння, переслідування та затримання правопорушників. Спеціальна психологічна підготовка стосується низки найважливіших питань у галузі психоемоційної корекції процесу підготовки курсантів як в умовах тренування, так і в умовах вогневого контакту.

Виходячи з цього, існує потреба в її комплексному вивченні з розробленням відповідних спеціальних освітніх програм не тільки на рівні організації первинної

професійної підготовки поліцейських, а як самостійної дисципліни у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Удосконалення методики викладання вогневої підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання не має обмежуватися тільки положеннями відповідних наказів, воно потребує творчого підходу і моделювання ситуацій з урахуванням практичного досвіду застосування вогнепальної зброї поліцейськими різних підрозділів Національної поліції. Такий підхід має бути відображений у формуванні відповідних квестів для курсантів з вирішення складних завдань на прикладах практичного досвіду застосування вогнепальної зброї поліцейськими підрозділами Національної поліції.

Висновки. Отже, зброя є не лише предметом, необхідним для виконання професійних обов'язків працівниками поліції, але й атрибутом демонстрації сили та влади, так вважає майже кожний дев'ятий дільничний інспектор поліції, кожний десятий оперативний і кожний чотирнадцятий слідчий. Цей показник свідчить про те, що офіцери поліції незалежно від підрозділу де проходять службу, відчують себе більш впевненіше у собі за наявності зброї і в деяких випадках можуть проявляти агресію.

Таким чином, вогнепальна зброя є важливим чинником, що дає змогу компенсувати слабкі риси характеру особистості працівників поліції, створює у нього почуття впевненості у собі й у своїх силах. Якщо ми порівняємо показники цих блоків, то побачимо, що вони ідентичні, це підтверджує низький рівень професійної компетентності офіцерів поліції при застосуванні правомірної сили в службовій діяльності.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>.
3. Огневая подготовка: Пути повышения профессионального мастерства : под ред. Г. Н. Будагьянца. Луганск : РИО ЛАВД, 2005. 498 с.
4. Бандурка О. М., Скакун О. Ф. Юридична деонтологія : підруч. Харків : Вид-во НУВС, 2002. 336 с.
5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 720 с.
6. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : наказ МВС України від 26.04.2019 № 334. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/>.
7. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів. Харків: ХНУВС, 2017. 376 с.
8. Лопасва О. М. Психологічна підготовка курсантів для виконання вправ стрільби з бойової зброї на заняттях з вогневої підготовки в Академії митної служби України. *Новини от доброта науки-2009 : міжнар. наук.-практ. конф., Болгарія, Софія, 17-25 травня 2009 р.* Том 15. С. 45-50.
9. Казначеев Д. Г., Лопасва О. М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 82-85.
10. Комплексний підхід до навчання вогневої підготовки з використанням інноваційних технологій / В. І. Семенюк, О. Ю. Лавров, М. В. Гришин та ін. *Системи озброєння і військова техніка*. 2015. № 1. С. 186-190.

Надійшла до редакції 18.11.2021

References

1. Pro Natsional'nu politsiyu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2015. № 40-41, art. 379. [in Ukr.].
2. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro orhanizatsiyu sluzhbovoyi pidhotovky pratsivnykiv Natsional'noyi politsiyi Ukrainy [On approval of the Regulations on the organization of in-service training of employees of the National Police of Ukraine] : nakaz MVS Ukrainy vid 26.01.2016 № 50. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>. [in Ukr.].
3. Ognevaya podgotovka: Puti povysheniya professional'nogo masterstva [Fire training: Ways to improve professional skills] : pod red. G. N. Budah'yantsa. Luhansk: RIO LAVD, 2005. 498 p. [in Russ.].
4. Bandurka, O. M., Skakun, O. F. (2002). Yurydychna deontolohiya [Legal deontology] : pidruch. Kharkiv: Vyd-vo NUVS, 336 p. [in Ukr.].

5. Rubinshteyn, S. L. (2009). *Osnovy obshchey psikhologii* [Fundamentals of general psychology]. 2-e yzd. Saint-Petersburg : Piter, 720 p. [in Russ.].

6. Pro zatverdzhennya Kursu stril'ba dlya politseys'kykh ta Norm vytrat boyeprypasiv, postriliv, vybukhovyykh paketiv i hranat politseys'kymy pid chas provedennya praktychnykh stril'ba [On approval of the Shooting Course for police officers and Standards for the consumption of ammunition, shots, explosive packages and grenades by police officers during practical shootings] : nakaz MVS Ukrainy vid 26.04.2019 № 334. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/>. [in Ukr.].

7. Pidhotovka politseys'kykh v umovakh reformuvannya systemy MVS Ukrainy [On approval of the Shooting Course for police officers and Standards for the consumption of ammunition, shots, explosive packages and grenades by police officers during practical shootings] : zb. materialiv. Kharkiv : KhNUVS, 2017. 376 p. [in Ukr.].

8. Lopayeva, O. M. (2009). Psykholohichna pidhotovka kursantiv dlya vykonannya vprav stril'by z boyovoyi zbroyi na zanyattyakh z vohnevoyi pidhotovky v Akademiyi mytnoyi sluzhby Ukrainy [Psychological training of cadets to perform exercises in shooting firearms in fire training classes at the Academy of Customs Service of Ukraine]. *Novyny ot dobrata nauky-2009 : mizhnar. nauk.-prakt. konf., Bolhariya, Sofiya, 17-25 travnya 2009 r.* Vol. 15, pp. 45-50. [in Ukr.].

9. Kaznachejev, D. H., Lopayeva, O. M. (2018). Osoblyvosti formuvannya psykholohichnoyi stiykosti i hotovnosti pratsivnykiv politsiyi u protsesi navchannya z vohnevoyi pidhotovky [Features of formation of psychological stability and readiness of police officers in the process of training in fire training]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnurishnikh sprav.* № 4, pp. 82-85. [in Ukr.].

10. Kompleksnyy pidkhid do navchannya vohnevoyi pidhotovtsi z vykorystanniam innovatsiynykh tekhnolohiy [Complex approach to training in fire training with the use of innovative technologies] / V. I. Semenyuk, O. Yu. Lavrov, M. V. Hryshyn ta in. *Systemy ozbroynennya i viys'kova tekhnika.* 2015. № 1, pp. 186-190. [in Ukr.].

ABSTRACT

Anatoliy Natochiy, Polina Smal'. Fire training – a component of professional competence of future police officers. The approaches to training in accurate shooting in the Armed Forces of the leading countries of the world and the Armed Forces of Ukraine have been considered. Fire training is very important in the Armed Forces of Ukraine in view of the fighting in eastern Ukraine and the transition of the Armed Forces of Ukraine to training according to NATO standards. Comparison of the system of basic fire training of the Armed Forces of Ukraine and the United States. The innovations that have been tested and widely used in the system of basic fire training of servicemen of the armed forces of Germany, the USA, Great Britain, Switzerland and Belgium are analyzed. The stages of work of the instructor on fire training are resulted, efficiency of influence of the individual approach and training preparation on training in accurate shooting has been shown. Measures and means of psychological influence used by instructors of fire training of the US Armed Forces for the formation of psychological stability and psychological readiness of the shooter to shoot have been considered.

Examples and the order of application of electronic simulators for formation of steady skills of accurate shooting, working off of uniformity of execution of a shot and correction of errors of the shooter during shooting have been offered. The results of the experiment on the introduction of an individual approach to the teaching of small arms shooting have been presented. Based on the analysis of approaches to basic shooting training, a method of combining the existing system of training in small arms shooting with training methods in foreign armies has been proposed, which will increase the effectiveness of fire training in the Armed Forces of Ukraine without increasing ammunition.

Keywords: *Armed forces of Ukraine, professional training, service training, fire training, training, measures and means of psychological influence, psychological stability police.*